

Kántor Sándorné Varga Tünde

A Matematikai és Fizikai Társulat története (1945–1991)

A Matematikai és Fizikai Társulat 1991-ben volt 100 éves. Ebben a cikkben Szénássy Barna *A Matematikai és Fizikai Társulat története* (1891–1944) c. írásához [1] kapcsolódva foglalom össze a Társulatnak az 1945–1991 közti időszakban kifejtett tevékenységét.

A háborús évek után, a nehézségek és a fájdalmak ellenére újrakezdődött az élet. A túlélők vágya egy tisztább, jobb és teljesebb világ teremtése volt. Rendezték soraikat, számba vették a háború áldozatait, megemlékeztek róluk. Megsíratták Arany Dánielt, Ádám István, Bauer Mihályt, Beke Manót, Csillag Pált, Faragó Andort, Grünwald Gézát, Jelitai Józsefet, Kerékjártó Bélát, Klug Lipót, König Dénest, Krausz Józsefet, Lázár Dezsőt, Rados Gusztávot, Schweitzer Miklóst, Sidon Simont, Szűcs Adolfot, Veress Pált, Waldapfel Lászlót.

A matematikai élet Szegeden indult meg, a társulati munka egyik legfontosabb területén, mégpedig a tanulók számára készített stencilezett feladatsorokkal. Még a háború előtt Dombi Béla szerkesztésében megjelentek az ún. *szegei feladatok* a szünetelő Középiskolai Matematikai Lapok pótlására. Ezek folytatásaként Soós Paula tanárnő szerkesztésében 1946 októberében készült el a háború után az első sokszorosított feladattípus, amely mind a tanárok, mind a tanulók körében osztatlan sikert aratott, hisz megkezdte a félvéyszázados hagyományra támaszkodva a tanulóknak a matematikai versenyekre való felkészítését és előkészítette a Középiskolai Matematikai Lapok új sorozatát.

A Társulat újraszervezésének a gondolata ugyanúgy indult el, mint félvéyszázaddal előtte. Problémáik megvitatására, gondolataik kicserélésére a matematikusok vagy egy kávéházban, vagy egyikőjük lakásán gyűltek össze. 1947 januárjában egy budapesti kávéházi összejövetelen vetődött fel a *társulati élet felújításának* a kérdése. Példaképpen a háború előtti Eötvös Lőránd Matematikai és Fizikai Társulat munkája szolgált, ennek értékes hagyományait akarták feltámasztani (tudományos előadóülések tartása, kiemelkedő tudományos munkásságnak társulati díjakkal való jutalmazása, Bolyai János emlékének ápolása, a középiskolai tanárok matematikai kultúrájának emelése, a tehetséges tanulók számára országos matematikai versenyek szervezése, a Középiskolai Matematikai Lapok és egy tudományos lap kiadása), kiegészítve a megváltozott élet új követelményeivel, illetve az első 50 év meg nem valósult terveinek realizálásával (pl. nagy matematikai kongresszusok szervezése). Sajnos a budapesti kezdeményezés és szervezés holtpontonra jutott. Ennek egyik tényezője az a feszültség volt, amelyet a fizikusok önállósodási szándéka hozott létre.

A Bolyai János Matematikai Társulat az 1947. június 21-én Szegeden megtartott első közgyűlésen alakult meg első elnökévé Rédei Lászlót, főtítkárává Kalmár Lászlót választották.

A tagozatok közül elsőként a szegei alakult meg, melyet néhány hét múlva követett a budapesti tagozat. Az első előadó ülést 1947. szeptember 25-én tartotta Rényi Alfréd Szegeden. 1947. június 14-én tartották meg szegei kezdeményezésre az Első Országos Középiskolai Matematika versenyt azonos feltételekkel, egyidőben, két csoportban (kezdők és haladók) Budapesten, Békéscsabán, Csurgón, Debrecenben, Nagykőrösön, Nyíregyházán, Orosházán, Pannonhalmán, Pécsen, Szegeden és Zalaegerszegen. A verseny felelős rendezője Szőkefalvi Nagy Béla és Surányi János volt. 1947. október 25-én rendezték meg a Bolyai János tanulóversenyt a középiskolások és az 1947-ben érettségizettek részére (az Eötvös verseny folytatásaként) Budapesten, Debrecenben és Szegeden. 1947. novemberében Soós Paula és Surányi János szerkesztésében megjelent a *Középiskolai Matematikai Lapok* első kettős száma. Az 1947. decemberi 3. számon már ott olvashatjuk a BJMT nevét is, mint a lap egyik támogatóját. Az első nyolc szám Szegeden jelent meg és a cikkek írói Kalmár László, Rényi Alfréd, Surányi János voltak, Rajtuk kívül sok neves matematikus (Gyarmathy László, Szele Tibor, Szénássy Barna, Szőkefalvi Nagy Béla, Szőkefalvi Nagy Gyula, Turán Pál), középiskolai tanár (Bakos Tibor, Bukovszky Ferenc, Müller István, Nagy Ferenc), sőt középiskolai tanulók (Fried Ervin, Gehér László, Kővári Tamás) is tűztek ki feladatokat [2].

1. kötet. 1–2. szám. 1947 november 1.

KÖZÉPISKOLAI MATEMATIKAI LAPOK

SZERKESZTIK:
SOÓS PAULA ÉS SURÁNYI JÁNOS

TARTALOM

Kalmár László: A számok hatvány-
összegei. (I. r.)
Az első orsz. középiskolai matematika-
verseny eredménye.
A pesti tankerület tanulmányi versenye
matematikai versenyének eredménye.

Feladat megoldások (a „Szegei ívek”
64–81. feladata).
Kitalált feladatok (101–120.).

SZEGED
1947

MATEMATIKAI LAPOK

I. ÉVFOLYAM

3.
SZÁMBOLYAI JÁNOS MATEMATIKAI TÁRSULAT
BUDAPEST, 1950

1. ábra. A Középiskolai Matematikai Lapok és a Bolyai János Matematikai Társulat Matematikai Lapok c. folyóirat címlapjai.

Szeged azonban hosszú távon nem látszott alkalmasnak arra, hogy egy országos szervezet központja legyen, ezért 1949 októberében a Társulat felköltözött Budapestre a Reáltanoda utcába. Az 1949-es évet a Társulat fejlődése, izmosodása jellemezte. Szele Tibor szervezőmunkájának eredményeképpen 1949-ben megalakult a debreceni tagozat.

Megrendezték a középiskolai versenyeket is, egyedül a Középiskolai Matematikai Lapok megjelenése nem volt zökkenőmentes, mert szerkesztésük, megjelentetésük is Budapestre tevődött át.

A társulati élet másik fő területén, az *előadói üléseken pezsgő élt folyt*. A kutatók saját témáikban elért új eredményeikről számoltak be, de helyet kapott az alkalmazott matematika, a tanulmányi versenyek és a megemlékezések is. Lehetőség nyílt külföldi neves előadók — P. Libois Belgiumból, L. J. Mordell Angliából, L. Gårding Svédországból — való meghívására, illetve külföldön élő magyar matematikusok — Erdős Pál, Szegő Gábor — haza hívására is, hogy előadásokat tartsanak.

1949-ben indult meg az egyetemi hallgatók számára a *Schweitzer Miklós verseny*. A verseny célja az volt, hogy a kitűzött feladatok segítségével az egyetemi hallgatókat a tudományos kutatásra ösztönözzék és lehetőséget adjanak a tehetségek korai felszínre kerülésére [3].

A BJMT 1949. október 8-án tartotta meg *első rendes közgyűlését*. A közgyűlésen elhangzott főtitkári beszámoló eredményesnek ítélte a végzett munkát. Kalmár László szavait idézem: „Főbb eredményeink a következőkben foglalhatók össze: a szervezett matematikai élet megindítása, a vidéki matematikai élet erőteljes fejlesztése, a versenyek beindítása, a matematikai kutatások eredményeinek közlésére fórum biztosítása. Hibák: a társulati életünket túlságosan az előadóülésekre koncentráltuk, közvetlen gyakorlati jelentőségű matematikai kérdésekkel még mindig aránytalanul keveset foglalkoztunk.”

A közgyűlés megválasztotta az új vezetőséget: elnök Alexits György, alelnökök: Turán Pál, Rédei László, Varga Ottó, főtitkár: Rényi Alfréd, pénztáros: Hajós György lett.

Az új célkitűzéseket Alexits György a következőképpen fogalmazta meg: „Taglétszámunk növelésekor elsősorban középiskolai tanár kartársainkra gondolunk. Előadásaink egy része olyan természetű legyen, hogy arra, minden középiskolai tanár kíváncsian eljárni és az előadásokból megérthesse a fejlődő tudomány aktuális problémáinak és eredményeinek a szerepét.” [4] Kirajzolódtak a társulati munka konkrét irányai, létrejöttek a tudományos, az oktatási és a matematika alkalmazásai szakosztályok. 1949-től kezdve a Matematikai és Fizikai Lapok felújításaként megindult a BJMT lapja a *Matematikai Lapok* (felelős szerkesztő: Turán Pál, szerkesztők: Hajós György, Kalmár László, Rényi Alfréd, Szele Tibor). A Matematikai Lapok szerkesztője beköszöntőjében kiemeli, hogy a lap legfontosabb feladata olyan enciklopédikus tartalmú cikkek közlése, amelyek a matematika egy-egy nagyobb fejezetét közvetítik a matematikai kutatással nem foglalkozó, de a matematikát oktató, vagy iránta mélyebben érdeklődő hazai közönség számára, illetve a matematikai tudományok magyar nyelven való művelése. A Matematikai Lapokban feladatokat is tűztek ki, a feladatrovát vezetője Császár Ákos volt, majd 1952-től Varga Tamás a középiskolai tanárok számára indított egy példarovatot. A Matematikai Lapok rendszeresen beszámolt a társulati életéről, az egyes tagozatokban tartott előadásokról.

Az 50-es éveket sok szempontból a *fellendülés jellemzi*. Egymás után alakulnak meg a *vidéki tagozatok*. Sokszor vették át az egyik tagozat kezdeményezését a többiek, pl. Szele Tibor indította meg a debreceni tagozatban 1950-ben a *Bolyai délutánokat* a tehetséges középiskolások versenyre való felkészítésére. Ezt a példát az ország összes többi tagozata is átvette, majd ennek a mintájára alakult meg később az *Iffjúsági Matematikai Kör*, a *Kis Matematikusok Klubja* és az általános iskolások szakkörei.

Az 1950–1960 közti időszakot elsősorban a nagy rendezvények jellemzik, ezek közül is kiemelkedik az *I. Magyar Matematikai Kongresszus* (1950. augusztus 27. – szeptember 2.). 5 szekcióban 63 előadás hangzott el, amelyeket 36 magyar és 27 külföldi előadó tartott. Az I. Magyar Matematikai Kongresszus a magyar matematikai élet kor-

szakalkotó eseménye volt. Itt járt pl. Vinogradov, Kolmogorov, Alexandrov, Markov, Ribnyikov a szovjet, Kuratowski, Sierpinski a lengyel küldöttség tagjaként. Kongresszusi zárszavában Vinogradov kiemelte, hogy: „sok fontos és érdekes előadás hangzott el a modern matematika különböző ágaiból és a közismert kiváló tudósok mellett sikerrel szerepelt a tehetséges fiatal matematikus gárda is” [4].

2. ábra. Rényi Alfréd, A.A. Markov és Vinogradov az I. Matematikai kongresszuson, 1950.

1952-ben a BJMT és az MTA közösen rendezett ünnepi ülészakot *Bolyai János születésének 150. évfordulója* alkalmából. Az ünnepi megnyitón *Bolyai János élete és munkássága* címmel Alexits György tartott előadást. A többi előadó is neves matematikus volt: Varga Ottó, Kárteszi Ferenc, Alexandrov, Szász Pál, Kalmár László, Rényi Alfréd, sőt Hadamard írásban elküldte a dolgozatát.

„A BJMT a magyar tudomány felemelését, hazánk kulturális felemelését segíti elő, amikor *nemzeti hagyományaink ápolását továbbra is elsőrendű feladatának tartja*” (Vincze István értékeléséből részlet) [4].

A nagyrendezvények mellett 1956-tól kezdve az MTA támogatásával megindult a kollokviumok szervezése. Ezek a kollokviumok lehetőséget adtak arra, hogy a matematika egy-egy szakterületének kutatói összegyűljenek, ismertessék és megvitassák kutatásaikat és eredményeiket.

Az 50-es évek elején a társulat az oktatási és tudományos célkitűzéseinek megfelelően díjakat hozott létre a kiemelkedő munkásság jutalmazására.

A *Beke Manó díj* az ismeretterjesztő és népszerűsítő matematikai munkásság, illetve az oktatás területén elért kimagasló teljesítményeket értékeli. 1951-től kezdve kerül kiosztásra minden évben. A díjnak két fokozata van. 1951–1991 között 235-en részesültek

Beke Manó emlékdíjban, a *nagydíjat* a következők kapták meg: Gallai Tibor (1951), Surányi János (1952), Péter Rózsa (1953), Varga Tamás (1964), Szele Tibor (1955), Kárteszi Ferenc (1956), Neukomm Gyula (1957), Kalmár László (1958), Hajós György (1959), Hódi Endre (1960), Aczél János (1961), Erdős Pál (1962), Gábor Endréné (1964), Bakos Tibor (1965), Láncki Ivánné, Reimann István (1966), Fried Ervin (1968), Horvay Katalin (1969), Szendrei János (1970), Lukács Ottó, Scharnitzky Viktor (1973), Bizám György, Herczeg János (1974), Andrásfai Béla (1975), Urbán János (1976), Pálffy Sándor (1977), M. Bartal Andrea (1978), Pálmay Lóránt (1980), Reményi Gusztávné (1981), Nemetz Tibor (1982), Kőváry Károly (1983), Csapáry Endre (1984), Kántor Sándorné Varga Tünde (1986), Imrecze Zoltánné (1988), Hajnal Imre (1991).

Grünwald Géza emlékdíjjal a fiatal kutatók kimagasló tudományos eredményeit értékelik. 1952-ben pályázatot írtak ki olyan fiatal kutatók számára, akik már tudományos eredménnyel rendelkeznek, de a kandidátusi fokozatot még nem szerezték meg.

A matematikai versenyek területén is változások következtek be.

A *Schweitzer Miklós emlékversenynél* 1951-től új rendszert vezettek be, mert a kitűzött feladatok kidolgozására egy hetet kaptak a versenyzők. A feladatok kitűzését és értékelését 4 éves ciklikus elrendezésben (Budapest – Szeged – Budapest – Debrecen) a három egyetemi város helyi tagozatai végzik.

Az Eötvös verseny hagyományainak megfelelően rendezték meg 1947–1948-ban a Bolyai versenyt. 1949-től *Kürschák József matematikai tanulmányverseny* a neve. Azóta is minden évben megrendezi ezt a versenyt a Társulat (kivéve 1956-ot). A versenyfeladatokat és megoldásaikat, a *Matematikai Versenytelek* 2–3. kötete tartalmazza 1957-től 1987-ig [5, 6].

Az országos középiskolai tanulmányi versenyeket 1950-től kezdve évente meghirdették. A kezdők matematikai versenyét 1952-től Arany Dánielről nevezték el, és ennek a versenynek a felelőse a BJMT. A haladók versenyét 1952–56 között Rákosi Mátyás matematikai tanulmányi versenynek hívták, ma *Országos Középiskolai Tanulmányi verseny* (OKTV) az elnevezése. A későbbiekben oktatási rendszerünk változásait követve a tanulók több kategóriában versenyeztek (gimnáziumi normál, szakközépiskolai, fakultatív, speciális matematika tagozatos osztályok).

A *Középiskolai Matematikai Lapok* 1950-től kezdve jelent meg rendszeresen. A KöMaL megalakulása óta több változáson ment keresztül. 1952-től a BJMT mellett a Művelődésügyi Minisztérium, 1959-től az Eötvös Lóránd Fizikai Társulat is tulajdonosa lett. A pontversenyen 1952-től gyakorlatokat és feladatokat tűztek ki, szétválasztva a kezdők és a haladók versenyét. 1959-től *fizikarovattal* bővült. Az 50-es években sokszor késett a lap, ami irreálissá tette a tanulók számára a beküldési határidőt.

1959 júliusában Romániában rendezték meg az *első nemzetközi matematikai diákolimpiát*, amelyen Hódi Endre vezetésével egy 8 tagú magyar csapat is részt vett és szép sikert ért el.

Hódi Endre kezdeményezésére 1952-től kezdve — néhány év kihagyásától eltekintve — a BJMT minden év tavaszán megrendezi a *tanárképző főiskolák matematikai tanulmányi versenyét*. A főiskolai versenyek elsődleges célja a legtehetségesebb általános iskolai tanárjelöltek felfedezése, segítése és ösztönzése a matematikával foglalkozásra [7].

Társulatunk 1956. évi közgyűlésén új vezetőséget választott. Az elnök Alexits György maradt, társelnökök lettek: Erdős Pál, Hajós György, Kalmár László, Turán Pál, Rényi Alfréd, alelnök Kárteszi Ferenc, főtktár Surányi János.

1957. szeptember 21–23. között került sor a Társulat újraalakulásának 10. éve alkalmából Szegeden a *jubileumi vándorgyűlésre*. Ekkor már majdnem 1000 volt a társu-

lati tagok száma. A jubileumi vándorgyűlésen 6 szekció működött, az algebra és számelmélet, az analízis, a geometria, a valószínűség-számítás és matematikai statisztikai szekciókhoz oktatási szekció is csatlakozott.

A következő nagyrendezvény a *Bolyai János halálának 100. évfordulója* alkalmából, 1960. augusztus 24–31. között az MTA és a BJMT által közösen megrendezett *II. Magyar Matematikai Kongresszus* volt. A kongresszusnak 628 résztvevője volt, közülük 22 országból 219 külföldi érkezett. 10 szekcióban 309 előadás hangzott el, ebből 130-at tartottak a magyarok. A kongresszushoz csatlakozott egy szerény, de tetszetős *Bolyai kiállítás*, illetve hazai és külföldi *matematikai könyvek bemutatója*. Új színfolt volt és nagy tetszést aratott a kötetlen szekció ülés, ahol előzetes program nélküli problémákat lehetett megvitatni. (Hajnal András ezen a kongresszuson oldotta meg Ruziewicz 20 éve megoldatlan relációelméleti problémáját.) Új téma volt az *elektronikus számítógépek, a matematika közgazdasági alkalmazásai és a matematika oktatása és története*.

A 60-as évek elején az oktatás és a vele kapcsolatos problémák kerültek előtérbe. Az Oktatási Szakosztály régóta tervezett országos jellegű rendezvényeket. Az oktatási kérdések egy-egy szekcióban már az 1957-es szegedi jubileumi vándorgyűlésen, illetve az 1960-as II. Magyar Matematikai Kongresszuson is megjelentek.

Külön szeretném jellemezni az Oktatási Szakosztály munkásságát. Ha végignézzük a második félévszázad történetét, akkor világosan látszik, hogy a társulat legaktívabban működő szakosztálya volt. Mozgékony, találékonyság, alkalmazkodó és küzdő képesség jellemzi tevékenységét. Programjai tömegeket mozgattak meg, az oktatás objektív és reálisan létező problémáihoz kapcsolódtak, a tanárok széles rétegei számára nyújtottak szakmai és módszertani segítséget hétköznapi problémáik megoldásához. A tanárok továbbképzésének, a matematika oktatás korszerűsítésének a felkarolása szívéigye volta társulatunknak. A 60-as évek elején került megvitatásra az új általános iskolai tanterv és azt követően fel kellett készülni a középiskolai reformra is. *1961-ben tartották az első oktatási vándorgyűlést Debrecenben*. Az előadók neves matematikusok (Aczél János, Barna Béla, Gyires Béla) és tapasztalt, hírneves tanárok (Bakos Tibor, Vikár István) voltak. Ezek az oktatási vándorgyűlések azóta többször is körbejárták az országot. 1974 óta a fásori evangélikus gimnázium híres matematika tanárának, a Középiskolai Matematikai Lapok második főszerkesztőjének a tiszteletére *Rácz László vándorgyűlés* néven váltak ismertté.

Kiszélesedtek az egyes tagozatokban rendezett *helyi matematikai tanulmányversenyek* is. (Pécs: Fejér Lipót verseny, Miskolc: Bede Lajos verseny, Debrecen: Telkes Sándor verseny, Fejér megyei verseny, szegedi verseny.)

1963. augusztus 27. és szeptember 8. között Magyarországon rendezték meg a *Nemzetközi Matematikaoktatási Szimpóziumot*, amely UNESCO támogatásával, a BJMT és az MM közreműködésével végezte a munkáját. A szimpóziumon megtárgyalták a tantervi anyag, a tanítási módszerek, a tanárképzés és -továbbképzés problémáit.

Az 1963. évi közgyűlésen új vezetőséget választottak. A Társulat elnöke Hajós György, ügyvezető alelnöke Surányi András és Tandori Károly, főtktára Fuchs László, pénztárosa Schmidt Tamás lett.

A közgyűlés határozata alapján az *oktatási szakosztály* feladata foglalkozni, *mind az alsó, mind a középfokú matematika oktatás* kérdéseivel, vagyis az aktuális problémák nyomására előtérbe került az általános iskolai tanulók matematika oktatásának a figyelemmel kísérése és segítése. Létrejött az *általános iskolai szakkör*. Eredményesen működött Reimann István vezetésével az *Ifjúsági Matematikai Kör* (50 budapesti és 14 vidéki taggal). Új kezdeményezés a *Pajtás* c. lap „Számcsata” feladatrovata Imrecze Zoltánné vezetésével.

A matematikai versenyek palettája tovább színesedett, a középiskolai, a főiskolai és az egyetemi versenyek mellett az általános iskolai tanulók részére is rendeztek matematikai tanulmányi versenyt.

A társulati munka a tudományos területen is az ifjúság irányában nyitott. A Tudományos és Alkalmazott Szakosztály 1968-ban a szokásos kollokviumok mellett megszervezte a *Fiatal Matematikusok Találkozóját*, ahol a két szakosztály fiatal (30 éven aluli) tagjai jöttek össze és számoltak be eredményeikről. A fiatalok körében végzett másik, új típusú forma a *végzős matematika–fizika szakos egyetemi hallgatók* számára rendezett *klubest* volt, ahol a hallgatók megismerkedhettek a Társulattal.

Az oktatási vándorgyűlések népszerűsége tovább emelkedett a tanárok körében. Az új tantervek, az érettségi vizsga megváltozása, az oktatás pszichológiai kérdései — mind-mind olyan problémák voltak, amelyek nagyon érdekelték a tanárokat.

Az egyes szakosztályok munkája még jobban aktivizálódott. A Tudományos Szakosztályban Soós Gyula vezetése alatt több előadást tartottak, az előadók egy része meghívott külföldi szakember volt, másrésztől sok fiatal kutató mutatkozott be. Az Alkalmazott Szakosztály munkája iránt is megnőtt az érdeklődés.

1968-ban a Társulat főtitkára Császár Ákos, pénztárosa Fried Ervin lett. A vidéki tagozatok munkájának koordinálására Dunán inneni titkárrá Pálffy Sándort, dunántúli titkárrá Csapáry Endrét választották.

1970-ben a Társulat két új díjat alapított:

A Szele Tibor emlékdíjat azok a matematikusok nyerhetik el, akik kiemelkedő tudományos tevékenységük mellett a fiatal matematikusok elindulásához a legtöbb segítséget nyújtották, rájuk a legnagyobb hatást gyakorolták.

Szele Tibor emlékdíjjal kitüntetett tudósaink a következők:

1970. Kalmár László, 1971. Erdős Pál, 1972. Gallai Tibor, 1973. Rédei László, 1974. T. Sós Vera, 1975. Turán Pál, 1976. Alexits György, 1977. Fejes Tóth László, 1978. Szőkefalvi Nagy Béla, 1979. Fried Ervin, 1980. Hajnal András, 1981. Csákány Béla, 1982. Tandori Károly, 1983. Császár Ákos, 1984. Leindler László, 1985. Halász Gábor, 1986. Győry Kálmán, 1987. Katona Gyula, 1988. Daróczy Zoltán, 1989. Simonovits Miklós, 1990. Gécseg Ferenc, 1991. Lovász László.

A másik díj a Rényi Kató díj volt, azoknak az egyetemi hallgatóknak a számára, akik az egyetemi tanulmányaik befejezése előtt tudományos eredményeket értek el.

1973-ban a fiatal kiváló alkalmazott matematikusok tudományos eredményeinek elismerésére hozta létre a BJMT választmánya a Farkas Gyula díjat.

A társulati élet szempontjából az 1972-es év ismét jelentős volt. Az 1972-es közgyűlés elsősorban a gondokra és a meg nem oldott problémákra mutatott rá. Kevés az előadások száma, csekély a látogatottságuk, különösen Budapesten. Nincs kellő információ a vidéki tagozatok munkájáról, a Matematika Lapok késése jelentős, a *Periodica Mathematica Hungarica* terjesztése nem kielégítő, az adminisztratív apparátusnak bérmondjai vannak. A problémák megoldását a küldöttek abban látták, hogy egyrészt a Társulat tagjait értesíteni kell a társulati élet eseményeiről, másrészt meg kell keresni a tagok aktivizálásának megfelelő módjait. Mivel nemzetközileg elismertek lettek kollokviumaink, ezért Bognár Mátyás azt javasolta, hogy a Társulat belföldi konferenciákat is rendezzen.

Az újonnan megválasztott vezetőség: elnök: Fejes Tóth László, budapesti alelnök: Surányi János, vidéki alelnök: Csapáry Endre, főtitkár: Császár Ákos, pénztáros: Hajnal András.

A 70-es években kezdődött el a számítástechnika iránti mélyebb és szélesebb körű érdeklődés. 1971-ben a Rátz László vándorgyűlést a Neumann János Számítástudományi

Társulattal közösen rendeztük meg, és ezt számítógépek, programok bemutatása tette színesebbé. 1970-ben nem voltak érettek a feltételek a III. Matematikai Kongresszus megrendezésére, ezért az ország matematikusainak és matematika tanárainak együttes részvételével került sor a *Jubileumi Vándorgyűlésre* Debrecenben. Itt a Társulat két szakosztálya, a tudományos és az oktatási működött együtt, az utóbbi gondoskodott az általános és a középiskolai tanárok programjának a kialakításáról. A tudományos szakosztály 6 szekcióban, az oktatási 2 szekcióban dolgozott. Közel 450-en vettek részt és 90 előadás hangzott el. A tudományos előadások képet adtak azokról a kutatási irányokról, amelyekben a magyar matematikusok dolgoznak (algebra, számelmélet, gráfelmélet, kombinatorika, halmazelmélet, matematikai logika, analízis, funkcionálművelés, topológia, geometria, valószínűség-számítás, matematikai statisztika, operációkutatás, numerikus és gépi matematika, a matematika története, a matematika oktatása). Nagyon népszerűek voltak a matematika történeti és matematikaoktatás egyes témaköreivel foglalkozó előadások.

1973-ban az Oktatási Szakosztály munkájának jelentős részét képezi a matematika-oktatás aktuális kérdéseinek megvitatása (tananyagcsökkentés kérdése, házi feladatok redukciója, a Matematika Tanításának a papírtakarékosság miatti átszervezése, a közös felvételi-érettségi írásbeli vizsga), majd a gimnáziumi matematikaoktatási kísérlet beindítása, az általános iskolai komplex matematikatanítási kísérletnek a középiskolára való kiterjesztése figyelembe véve a tanulói aktivitást, a tanulók aktív egyéni vagy kiscsoportos munkájára építve tartott órák módszerét, amelyben a tanári munka súlypontja az óra szervezésére, a tanulói munkának a háttérből való irányítására tolódott el. A kísérlet tervezetének kidolgozását és irányítását az Oktatási Szakosztály munkabizottsága és az MTA Matematikai Kutató Intézetének Didaktikai Csoportja végezte el, a kipróbálásban számos, lelkes tanár segített.

1972-ben két új munkabizottság alakult meg: az Emlékörző Bizottság és a Felsőoktatási Bizottság. Az Emlékörző Bizottság számba vette az elhunyt kiváló matematikusok emlékének ápolása területén rájuk váró feladatokat és javaslatokat tett az évfordulók méltó megünneplésére (pl. Bolyai Farkas születésének 200., König Gyula születésének 125. évfordulója).

A Felsőoktatási Bizottság feladata a matematika felsőfokú oktatásában jelentkező, széleskörű megvitatást igénylő problémák megtárgyalása (pl. a tanárképzés kérdései).

1972–1975 között a Társulat díjakat ajánlott fel a Tudományos Diákkörök Országos Konferenciáján és a Pedagógusképző Intézmények Szakmai Konferenciája résztvevőinek a jutalmazására. A tudományos diákkörök munkáját támogattuk a Nyári Iskolák szervezésével. A fiatal matematikusok számára a Csillag Pál találkozók is gazdag programot biztosítottak.

A tudományos tevékenységek bemutatásának legfontosabb fórumai a kollokviumok voltak ahol a hazai résztvevők mellett számos külföldi előadó is szerepelt. A legjobban sikerült kollokviumok anyagát a *Colloquia Mathematica Societatis János Bolyai* sorozatban jelentette meg a Társulat és ez a tevékenység ebben az időszakban anyagilag is haszonnal járt. Erre nagyon nagy szükség volt, mert egyre több takarékosági intézkedés lépett életbe. Ez azzal a következménnyel járt, hogy a szűkösebb lehetőségek miatt, a különböző szervezetek között szorosabbá vált az együttműködés (Neumann Társulat, MTA Matematikai Kutató Intézete, TIT, tudományegyetemek és főiskolák). A MTESZ tagságunk segített bennünket a nemzetközi kapcsolatok fenntartása és a kiutazások területén.

Az 1975-ös közgyűlésen megválasztott vezetőségünk: elnök: Turán Pál, budapesti alelnök: Surányi János, vidéki alelnök: Knoll János, főtitkár: Császár Ákos, dunáninneni

titkár: Pálffy Sándor, dunántúli titkár: Pálmay Lóránt, pénztáros: Hajnal András. A Társulat arra törekedett, hogy minél több fiatalabb tagtársunk kerüljön be a vezetőség munkájába és lendületes aktivitásukat hasznosítsuk munkabizottságok tevékenységében és a rendezvények szervezésénél. Ez az elképzelése helyes volt, a fiatalok beváltották a hozzájuk fűzött reményeket. A Társulatot azonban súlyos veszteségek is érték, meghalt Turán Pál (1976) a Társulat elnöke és rajta kívül a Társulat három tiszteletbeli elnöke is (Kalmár László (1976), Péter Rózsa (1973), Szász Pál (1978)). Az elnöki teendőket Surányi János látta el a következő Közgyűlésig. Péter Rózsa halála miatt az *Emlékörző Bizottság elnöki tisztségének* ellátására pedig Gyires Bélát kérte fel a Társulat. Az Emlékörző Bizottság a Matematikai Kutató Intézet épületében két emléktáblát helyezett el, az egyiket a faszizmus áldozatául esett matematikusok, a másikat Rényi Alfréd emlékének megörökítésére.

A Társulat tevékenységének legeredményesebb része a *nagyrendezvények* szervezése volt. 1976-ban 550 résztvevővel (450 külföldi, 100 magyar) Budapesten tartotta meg a Nemzetközi Matematikai Programozási Társaság (SIGMAP) a *IV. Nemzetközi Matematikai Programozási Szimpóziumát*.

1977-ben az ICMI és az Oktatási Minisztérium támogatásával, a BJMT Oktatási Szakosztályának szervezésében tartották meg Pécsen a *Matematikatanár-képzés Problémái Konferenciát* (150 résztvevő). A konferencián a matematikaoktatás számos nemzetközileg is elismert tekintélye volt itt Freudenthal (Hollandia), Gaulin (Kanada), T. Kawaguchi (Japán), Z. Krygowska (Lengyelország), H.G. Steiner (Németország), A. Sztoljár (Szovjetunió).

Az Oktatási Szakosztály munkájában új kezdeményezések is helyet kaptak. A *Középiskolai Matematikai Lapok* a NJSZT kérésére 1976–1987 között *számítástechnikai rovat*tal is bővült (szerkesztője Ada-Winter Péter). A tehetséges középiskolások számára az Oktatási Minisztérium kérésére a szakosztály megszervezte az *olimpiai szakkörök országos hálózatát*. Rendszeresen folytak a *Középiskolai Matematikai Délutánok*, működött az Ifjúsági Matematikai Kör is. Probléma volt viszont az általános iskolai matematikai versenyekkel.

Az 1973-ban indított matematikatanítási kísérletek szerint tanuló osztályok 1977-ben érettségiztek. A négy éves időszak tapasztalatainak figyelembevételével történt meg az eredmények és a nehézségek elemzése. Az általános iskolai tanárok érdeklődése az új általános iskolai tanterv felé fordult, míg a középiskolai tanárokat az analízis tanításának problémái kötötték le. Előrelépést jelentett az is, hogy lehetőség nyílt a *középiskolai kísérletnek* olyan tanulókkal való megindítására, akik a *komplex matematika tanterv* alapján tanulták a matematikát.

Az Oktatási Szakosztály megbízást kapott az Elnökségtől arra, hogy egy bizottságot alapítson a tudományos tevékenységet is folytató matematikatanárok támogatását szolgáló módszerek kidolgozására. Ennek egyik megvalósulási formája az lett, hogy pályázat alapján egy-egy tudományos kutatóhelyen (pl. a Matematikai Kutató Intézetben) egy éves minisztériumi ösztöndíjjal tudományos vezetést kaphattak a tanárok.

Az MTA-val és a TIT-tel közös szervezésben két ünnepi ülésen ünnepeltük meg Bolyai János születésének 175. évfordulóját.

A Matematikai Lapok helyzete tovább romlott. Turán Pál halála után Császár Ákos lett a felelős szerkesztő, de a lapot a hagyományos betegségéből, a késésből nem sikerült kigyógyítani, ekkor már 3 év volt a lemaradása.

Az MTA III. osztályának Matematikai Bizottsága 1977-ben széleskörű anketon vitatta meg a hazai tudományos folyóiratok helyzetét és problémáit.

Az 1978-as közgyűlésen a következő összetételű vezetőséget választották meg:

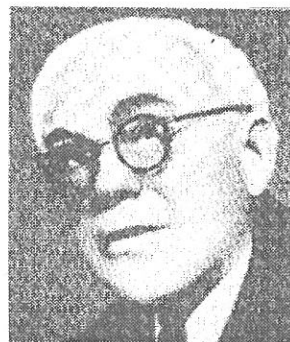
Tiszteletbeli alelnökök: *Alexits György, Erdős Pál, Fejes Tóth László, Rédei László*, elnök: *Surányi János*, budapesti alelnök: Kőváry Károly, vidéki alelnök: Gyires Béla, főtitkár: *Császár Ákos*.

A 80-as évek jellemzői egyrészt a *számítástechnika előretörése*, másrészt az *anyagi problémák megerősödése*. A gazdasági problémák sem a MTESZ-t, sem annak taggyesületeit nem kerültk el. Először úgy gondoltuk, hogy az „új gazdálkodási rend” bevezetése „csak” átmeneti nehézségeket fog okozni. Nem így történt!

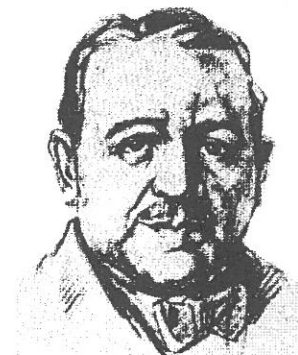
Megváltozott a közgyűlések közti időtartam is, mert a MTESZ össze kívánta hangozni a szövetség és a taggyesületek vezetőségválasztásait, ezért 1980-tól kezdve öt éves időtartamra történik a Társulat vezetőségének a megválasztása, ami miatt nyilván meg kellett változtatni az Alapszabályt.

A Társulat a korábban hagyományosan kialakult irányokban folytatta tovább a tevékenységét, de szem előtt tartotta a felmerülő újabb igényeket is. A Társulat Elnöksége az 1977-es MTESZ ajánlás alapján alakította ki saját *cselekvési tervét*. A társulati munka súlypontja egyrészt a korszerű, matematika legélénkebben fejlődő fejezeteiből, a matematika legfontosabb gyakorlati alkalmazásaiból konferenciák szervezése, illetve a matematika különböző szintű oktatóinak folyamatos tájékoztatása, tapasztalatcserek elősegítése, a kiemelkedő matematikai tehetségek felkutatása, az új általános iskolai tantervek jobb végrehajtása, a középiskolai tantervek továbbfejlesztésére irányuló kísérletező munka és tapasztalatcsere.

Az *Emlékörző Bizottság* aktív szervező munkája következtében az MTA-val közösen került megrendezésre egy tudományos ülésszak *Alexits György* születésének 80. évfordulóján, emlékülés *Kalmár László* és *Péter Rózsa* születésének 80. évfordulóján, az MTA és a Mat. Kutató Intézettel közösen szervezett ülésszakon emlékeztünk meg *Rényi Alfréd*ről halálának 10. évfordulóján.

3. ábra. Fejér Lipót
(1880–1959)

4. ábra. Riesz Frigyes
(1880–1956)

Legnagyobb szabású az a nemzetközi részvételű emlékünnepe volt, amelyet *Fejér Lipót* és *Riesz Frigyes* születésének 100. évfordulóján rendeztünk. 1980 augusztusában a *Függvények, sorok, operátorok* c. konferencián kiemelkedő magyar és külföldi matematikusok elemezték mindkettőjük életművét és ennek a XX. századi matematika fejlődésére gyakorolt hatását. A konferencia szervezőbizottságának tagjai világhírű tudósok voltak: P. Halmos, R. Nevanlinna, Sz. M. Nikolski, Pólya György, Szegő Gábor. A konferencián

Szőkefalvi Nagy Béla akadémikus és *Paul Halmos* méltatta Riesz Frigyes életét és munkásságát. Fejér Lipót életművéből *Tandori Károly* akadémikus és *J.P. Kahane* professzor emlékezett meg, majd felolvasásra került *Pólya György* személyes jellegű megemlékezése.

Az 1980. évi Rátz László vándorgyűlésen a Felsőoktatási Bizottság egy tartalmas és hasznos ankétot szervezett *A matematikatanár-képzés* és a *tanítóképzés* problémáiról, illetve a *Matematika egyetemi és főiskolai oktatásáról*, viszont a középiskolai szekcióval közösen tartott, a Matematikai jelölésekről c. vitaindító előadást követő vita eltért a témától, helyette az új gimnáziumi I. osztályos tankönyvvel kapcsolatos nézeteltérések kerültek a felszínre, ezek lezárása a helyszínen nem történhetett meg.

A tanulóversenyek területén is mutatkoztak problémák. Bár 1979–80-ban az Úttörőszövetséggel együtt újra megrendeztük az általános iskolai matematikai versenyeket, azok lebonyolításakor zökkenők mutatkoztak. Az *OKTV matematikai versenyeknél* is az derült ki, hogy *nincs kellően tisztázva a Társulat szerepe a verseny megrendezésében*.

Az 1980-as közgyűlésen választott új vezetőség összetétele a következő: Tiszteletbeli elnökök: *Erdős Pál*, *Fejes Tóth László* és *Surányi János*, Elnök: *Császár Ákos*, budapesti alelnök: *Kőváry Károly*, vidéki alelnök: *Gyires Béla*, főtitkár: *Hajnal András*, pénztáros: *Révész Pál*.

Császár Ákos hívta fel a társulat tagjainak a figyelmét a *jövő legfontosabb feladataira*:

- A Tudományos Szakosztálynak fontos feladata, hogy több olyan előadást szervezzon, amely a matematika egy-egy területéről átfogó képet nyújt.
- Több tagozatunknak kellene követni azt a kezdeményezést, mely már az *egyetemi és főiskolai hallgatókat is bevonja a Társulat munkájába*.
- Az Oktatási Szakosztály fontos feladata, hogy növelje azoknak az előadásoknak a számát, amelyek a *tanárokat* a matematika különféle irányú alkalmazásairól és *számítástechnikáról* tájékoztatják.
- Kíváncsú volt az erősíteni az alsó tagozatos nevelőkkel való foglalkozást.
- Hasznos volna a felső tagozatos általános iskolai tanárok számára a középiskolai tanárokhoz hasonló feladatmegoldó versenyeket szervezni.
- Növelni kellene a fiatalság körében végzett ismeretterjesztő munka hatékonyságát.
- Kíváncsú volt, hogy az Alkalmazási Szakosztály munkájának és a MTESZ más egyesületeinek öröndetesen fokozódó együttműködése folytatódjék.
- Néhány vidéki tagozat alig működik, módot kellene találni ezeknek a tagozatoknak az aktivizálására.
- Kíváncsú volt, hogy rendezvényterveinket minél hosszabb időszakokra és megbízhatóan lerögzítsük.
- Foglalkozni kell a vándorgyűlések megrendezésével kapcsolatban felmerült anyagi problémák leküzdésével.
- Pontosan tisztázni kell részvételünk jellegét azoknak a versenyeknek a szervezésében, melyeket más szervezetekkel közösen rendezünk.
- Jó volna ha az általános iskolások részére valamilyen pontversenyt lehetne indítani, hasonlóan a középiskolások számára a Középiskolai Matematikai Lapok hasábjain folyó pontversenyhez.
- Kiadványainkkal kapcsolatban egyik legfontosabb feladatunk, hogy időben való megjelenésüket biztosítsuk.
- A nemzetközi kapcsolatok a matematika kutatása, alkalmazása és oktatása terén egyaránt nélkülözhetetlenül fontosak [4].

1982-ben módosította a Társulat a Beke Manó emlékdíj szabályzatát. A *Beke Manó emlékdíj* elsősorban a hosszabb időn át végzett kiváló és eredményes matematikai nevelő-oktató munkáért és annak elterjedését segítő tevékenységért adható ki előadások, tanulmányok tartását, népszerűsítő könyvek írását is figyelembe kell venni.

A főtitkári beszámolóban felvázolt út egyik állomása volt az *iskolai számítógépes oktatás bevezetésének a segítése*. 1983-ban Budapesten *Számítástechnikai oktatási kiállítást* szervezett társulatunk. Ebben nagy része volt a Székely Jenő és Némethy Katalin által vezetett *Számítástechnika oktatását segítő bizottságnak*.

Az *Emlékkörző Bizottság* gondoskodott a hazai matematika nagyjaival kapcsolatos évfordulók megünnepléséről 1982-ben az MTA-val közösen szerveztünk ülésszakot a *Tentamen* és az *Appendix* megjelenésének 150. évfordulója alkalmából. A Csongrád megyei Tagozat megemlékezést tartott Bolyai Farkas halálának 125. és Haar Alfréd halálának 50. évfordulóján.

APPENDIX.

SCIENTIAM SPATII absolute veram exhibens:
a veritate aut falsitate Axiomatis XI Euclidis
(a priori haud unquam decidenda) independentem: adiecta ad casum falsitatis, quadratura circuli geometrica.

Auctore JOHANNES BOLYAI de eadem, Geometrarum
in Exercitu Caesareo Regio Austriaco-Catholici Capiteano

5. ábra. Bolyai János Appendix c. híres műve (1832)

6. ábra. Haar Alfréd (1885–1933)

Az 1983-as közgyűlés 2310-ben rögzítette a taglétszámot. A közgyűlés leglényesebb indítványai és javaslatok között szerepeltek a *Művelődésügyi Minisztériumnak* szánt, az egész oktatásügy koncepcióját érintő kérdések, amelyek a *tanártagság egyet nem értését tükröző véleményét fejezték ki* (pl. helyes volt-e a tagozatos osztályok megszüntetése, nem volna-e helyes a fakultációt az első osztálytól megkezdeni ott ahol erre lehetőség van).

Társulatunk be akart kapcsolódni az új tanártovábbképzési rendszer koncepciójához a kidolgozásába is, illetve megvitatta és javaslatot tett a *természettudományi képzés távlati fejlesztésére* (a képzés tartalmának korszerűsítése, az oktatás módszertanának fejlesztése, posztgraduális képzés, szervezett továbbképzés, kétféle képzés kérdései). Az Oktatási Szakosztály 1984-ben felmérést végzett arról, hogy van-e reális alapja annak, hogy az MM-től a zsebszámoló-gépeknek az érettségig, a felvételi vizsgán való használatát kérjék.

A tudományos konferenciák közül ki szeretném említeni a *Goodness of fit* (1984, Debrecen) kollokviumot, amely e *témakörben első volt a világon* és igen színvonalas nemzetközi kutatógárda tette közzé legfrissebb eredményeit.

Az 1980-as évek végére a MTESZ mint társadalmi szervezet megerősödött, de gazdasági helyzete nem javult, az önmagukat finanszírozni nem tudó egyesületek fenntartásához nem kapott állami támogatást.

Az infláció miatt elértéktelenedtek az egyes emlékdíjakra adható összegek, kétségbeejtővé vált a Matematika Lapok helyzete (1988-ban jelent meg egy kötet 1982–86. évszámmal), a Középiskolai Matematikai Lapok Pataki János személyes helytállása miatt még megfelelően működött.

Az oktatás területén is érezhető volt a gazdasági megszorítás. A Számítástechnika Oktatását Elősegítő Bizottság átalakult 1985-ben *Informatikai Bizottsággá*.

Az 1985-ös év kiemelkedő eseményei közé tartozott a *Haar Alfréd emlékkonferencia*, amelyet a világhírű matematikus születésének 100. évfordulója alkalmából rendezett a társulat. A külföldi előadók nagy megbecsüléssel emlegették Haar Alfréd nevét, számos előadás épült a Haar-mérték és a Haar-féle ortogonális rendszer fogalmára.

1985-ben a BJMT, MTA és a Mat. Kut. Intézet *Turán Pál születésének 75. évfordulója* alkalmából rendezett tudományos emlékülést, ahol *Erdős Pál* tartott előadást a Turánnal közös eredményeiről.

A Nemzetközi Matematikaoktatási Bizottság (ICMI) négy évenként rendezi meg a Nemzetközi Matematikaoktatási Kongresszust (ICME). Az 1984. évi ICME-5 (Ausztrália) kongresszuson felajánlottuk, hogy Magyarország elvállalja az ICME-6 rendezését. A kongresszusnak Magyarországon való megrendezése egyrészt a magyar matematika és matematikaoktatás nemzetközi elismerését jelentette, másrészt nagy felelősséget és komoly előkészítő munkát.

1988. július 27. és augusztus 3. között került megrendezésre BME-n az ICME-6. A kongresszusnak majdnem 2500 résztvevője volt, 72 országból.

A kongresszus szakmai szempontból való értékelése minden nemzetközi fórumon nagyon elismerő volt és anyagi szempontból is kedvezően hatott.

Sikerült kikísérletezni és kipróbálni az *általános iskolások számára egy kétfordulós matematikai versenyt*, amelyet 1987-ben egy Debrecenben és Győrben megtartott próbaverseny előzött meg.

A *Felsőoktatási Bizottság* 1986-ban és 1987-ben is a *tanártovábbképzés új rendszerével és annak tapasztalataival foglalkozott*. 1988-ban pedig a Rátz László Vándorgyűlésen új színfoltként 5 tanár tartott beszámolót az *intenzív tanártovábbképzésen készített dolgozatának feladatanyagából*. Az 1989. évi Rátz László vándorgyűlésen résztvevő 450 tanár megvitatta a *matematikaoktatás helyzetét* és erről a BJMT alelnöksége számára Békefi Zsuzsa és C. Neményi Eszter összeállított egy beszámolót.

„Legsúlyosabb gondok az oktatásban jelentkeznek. Társulatunk tagságának jelentős része tanár. Anyagi és erkölcsi megbecsülésük rohamosan romlik. Számos riasztó jelet tapasztalunk, mint a hagyományos tanárversenyek, vagy a végzős tanárjelöltek estje iránti érdektelenséget. A szakmai utánpótlással kapcsolatban is aggasztó jelenségekre figyelhettünk fel. Csökken az érdeklődés az egyetemek matematikai szakjai iránt, fiataljaink már nem szerepelnek olyan kiemelkedően a nemzetközi matematikai diákolimpiákon, mint az korábban megszokott volt.

A tudományos szakkönyvkiadás nagymértékben visszaesett. A Társulat által rendezett nemzetközi konferenciák részvételi díjai elviselhetetlenül megemelkedtek. Nemcsak Társulatunk tagjai, hanem a Társulat egésze is anyagi gondokkal küzd. Továbbra is szükségünk van állami támogatásra a matematika terjesztésében vállalt feladataink ellátásához.” [8]

A problémák és a nehézségek nem kerülnek el a Középiskolai Matematikai Lapokat és a Matematika Tanítását sem. A Társulat erőteljesen küzd a pótolhatatlan kulturális értéket jelentő Középiskolai Matematikai Lapok léteért, zavarmentes működéséért. A Matematika Tanításának viszont szünetel a kiadása.

A Társulat 1990-ben tartott közgyűlésén új vezetőséget választott. Tiszteletbeli elnökké választotta meg *Szőkefalvi Nagy Bélát* és *Császár Ákost*, elnökké *Hajnal Andrást*, vidéki alelnökké Tandori Károlyt, főtítkárnak *Katona Gyulát*, dunáninneni titkárnak Scharnitzky Viktort, dunántúli titkárnak Pálmay Lórántot, pénztárosnak Recski Andrást.

Ez a közgyűlés úgy határozott, hogy a MTESZ közgyűlése után két hónappal össze fogja hívni a BJMT rendkívüli közgyűlését, amely eldönti, hogy az újjáalakult MTESZ-nek tagja marad-e a BJMT. Erre 1991. március 2-án került sor.

A főtítkári beszámoló megállapította, hogy „az elmúlt esztendőben hazánkban folyó rendszerváltás folyamatosan változtatta és napjainkban is változtatja a Társulatunk működésének külső feltételeit. Hagyományos tevékenységeink magas színvonalú folytatása mellett nagy energiánkat kötötte le ezen változó körülményekhez való alkalmazkodás. Úgy vélem, hogy nem maradtunk le a változó világ mellett. Olyan tevékenységeket folytattunk, amelyeket nagy elődeink kezdtek el, generációk építettek tovább és amelyek a magyarországi matematika világhírének az alapjai. Az eredmények forrása a tagok szakmai szeretete, lelkesedése és önálló kezdeményezései. Mindezt a munkát nem tudnánk elvégezni egymás segítése nélkül, ha a matematika oktatói, alkalmazásaival és elméletével foglalkozók nem működnek Társulatunkban páratlan egységben. Remélem, hogy ez az egység az új helyzetben az alapítványok és gazdasági lehetőségek korában is megmarad.” (Katona Gyula)

Elérkeztünk a 100 éves társulati munka beszámolójának végére. Annyira gazdag és szerteágazó ez a tevékenység, hogy mindenről nem is lehetett szót ejteni. Reméljük, hogy Társulatunk az immár évszázados múlttal a háta mögött, annak tiszta forrásából merítve megújulva és életerősen fogja a matematika szempontjából nagyon hasznosan folytatni tovább munkásságát.

Forrásmunkák

1. Szénássy Barna: *A Matematikai és Fizikai Társulat története*, Debreceni Szemle, 1995/3. sz. 415. o.
2. *Középiskolai Matematikai Lapok* 1947–1950.
3. G. Szász, L. Gehér, I. Kovács, L. Pintér: *Contents in Higher Mathematics in Hungary, 1949–1961, in memoriam Miklós Schweitzer*, Akadémiai Kiadó, Bp., 1968.
4. *Matematikai Lapok* 1–34. (1950–1987), 1991.
5. Hajós György, Neukomm Gyula, Surányi János: *Matematikai Versenytételek II.*, Tankönyvkiadó Bp., 1988.
6. Surányi János: *Matematikai Versenytételek III.*, Tankönyvkiadó, Bp., 1992.
7. Bereznai Gyula, Varcza Árpád: *Tanárképző főiskolák matematika versenyei I., II.*, Tankönyvkiadó, Bp., 1978, 1981.
8. Összefoglaló a BJMT Érdekvédelmi Konferenciájáról, Bp., 1989.